АДÆЙМАГÆН Æ НОМ Æ АРФИАГ ГЪУДДÆГУТÆЙ ФЕДАУЙ АДÆМИ ЦÆСТИ!..

Альфред де Виньи (1797-1863), францаг финсæг: «Поэттæ ци 'нцæ, уомæй уодтæ æма зæрдитæ 'нцæ – алцæмæй дæр бæрзонддæр, ездондæр адæймæгутæ, фал – æхсæнадæй хъодигонд. Цийфæнди хецауадæ дæр си æ уодхæссæг уинуй, уомæн æма етæ æ тæрхонгæнгутæ 'нцæ, рагацау базонунцæ, исонибони фæлтæртæ ци зæгъдзæненцæ, уой...» Аци загъд бæргæ раст æй, æма хецауеуæггæнгутæ сæ еци цæстингас хуæздæрæрдæмæ, цума, ескæд раййевдзæненцæ?..

Цæун райдæдта 1993 анзи мартъий

0+

Дигорæ

№46 (871) 2022 анзи 17 декабрь – цæппорсей мæйæ

Аргъ 1 туман

«ÆЗ ХУÆНХТИ НÆ НИУУН ЕУГУР ДЗÆГЪÆЛ, ÆЗ ИССЕРУН ХУÆНХБÆСТИ МÆХЕ...»

Ку бахаун хатгай хуæнхбæстæмæ,
Цидæр-куддæр ниууй уæд мæ тог.
Æз фестун донхауæн къæдзæхтæбæл,
Хуæнхаг донау фестун фуррæсог.
'Ма мæ кеми æппун нæбал уогæй,
Исуй къахнад мæ уод уæд мæнæн.
Æй тар медком, æз ба еци уаги
Артæн фестун æ еу æрдæфæн.

Æрсæуми ба, арвæй ка фæттар уй,
Исун еци æстъалуй æмсæр.
Раст цума мæ думгæ æ низзари,
Исæнтъухта уæлцъонг кумæдæр.
Мæ къæхтæй еуварсгæнгæй сифтæртæ,
Идзирдæй исуинун арви цъæх.
Нæуæгæй исрæуæг уй мæ зæрдæ,
Æнгъæлун: нæма бадæн зæрдцъæх.

Цидæр тухæ, цидæр исзинзæгъæн
Фæккæнуй мин мæ уод уæд дууех.
Æз хуæнхти нæ ниуун еугур дзæгъæл,
Æз иссерун хуæнхбæсти мæхе...

* * *

Аци æмдзæвгæ ниффинста Гуржибекти Иринæ (уруссаг æвзагæй æй ратæлмац кодта Колити Витали). Æма æ кæронбæттæни дууæ рæнгъей гъудимæ гæсгæ нæ бон æй федарæй зæгъун: айдагъ хуæнхти нæ ниууй еугур дзæгъæл, фал цардиуаги нæдтæбæл цæугæй, рæствæндаг кæнуй æ рæстзæрдæдзийнадæй, æ уодигъæди федардзийнадæй, æ адæмуарзондзийнадæй... Уомæй си боз æнцæ нæ дзиллæ. Рæхги, 22 декабри ба уæлдай зæрдиаг арфитæ кæндзæненцæ Цæгат Иристони адæмон поэт Гуржибекти Геуæргий кизгæ Иринæн æ юбилейи фæдбæл. Мах дæр ин зæрдиагæй арфæ кæнæн – Иринæ нæ газетбæл уоййасæбæл æновуд æй æма нæ еудадзуг деси æфтауй.

Абони мухур кæнæн Гуржибекти Иринæн æхе туххæй æрмæг, уæдта е 'мдзæвгитæ (кæсетæ сæ 4-5-аг фæрстæбæл).

НОМЕРÆН

Æ КАРНÆ – АЛÆМÆТИ ТАУРÆХЪ

Устур Фидибæстон тугъди хъазауатон, нæ национ театралон аййевади номдзуд архайæг, ССР Цæдеси адæмон артист Саламти Михаили фурт Къолай райгурдбæл 12 декабри исæнхæст æй сæдæ анзи (1922-2003).

Æ карнæ æ æгæрон берæ æскъуæлхтдзийнæдти фæрци æцæгæй иссæй алæмæти таурæхъон. Тæбæхсæути Балой номбæл Ирон академион театри анзфинсти æ рохс ном æ исфæлдистади уæлтæмæнадæй финст æрцудæй сугъзæрийнæ дамугъатæй.

Саламти Къолай агъазиаудæр менеугутæй еу адтæй æ адæмуарзондзийнадæ, æма 'й адæм дæр æргомзæрдæй уарзтонцæ. Уæлдайдæр ба – кæстæртæ, уомæн æма син, куд хестæр, уотæ зæрдтагон адтæй æ хуæрзæгъдауæй, æ хуæрзауодундзийнадæй. Еу дæнцæн – Цæгат Иристони паддзахадон университети аййевæдти факультети актерти цæттæгæнæн хайадæ ку байгон æй, уæд æригон фæлтæри æ дæсниади сосæгдзийнæдтæбæл ахур кодта. Исгъомбæл кодта артистти æма режиссерти цалдæр фæлтæри. Сауæнгæ æ рамæлæти бонмæ кади хæццæ хаста университети профессори ном. Мадта не 'стур бæстæ ку фехалдæй, адæм æнæ сæрбосæй уæди цардиуаги æрра фæлхъæзæнти амæттаг ку бацæнцæ, уæддæр Къола æ Райгурæн бæсти цитгин историон цаутæбæл не 'сустурзæрдæ 'й, кедæрти хузæн æ партион билет бугъгалæнтæмæ нæ низзуввут кодта, багъæуай кодта рæстуод коммунисти ном, æргомæй хаста æ тугъдон, фæллойнадон æма исфæлдистадон æскъуæлхтдзийнæдти туххæй ин Советон Цæдеси номæй ци берæ хуæрзеугутæ аккаггонд æрцудæй, уони æ царди фæстаг бæнтти уæнгæ.

Гъе уомæ гæсгæ абони дæр, Саламти Къола не 'хсæн кæд нæбал æй, уæддæр ин нæ дзиллæ æ рохс ном зæрдиагæй имисунцæ. Уомæн æвдесæн – æ райгурдбæл сæдæ анзи ке исæнхæст æй, уой фæдбæл ин æ уарзон Ирон театри ци номерæн изæр арæзт æрцудæй, е дæр.

Уой фæдбæл æрмæг кæсетæ 8-аг фарсбæл.

Уой фæдбæл æрмæг кæсетæ 8-аг фарсбæл.

Лев ТОЛСТОЙ (1828-1910), финсæг: «Адæм фæйнæхузон цæмæн æнцæ? Уомæн, æма еуетæ раздæр гъуди фæккæнунцæ, уæдта – дзоргæ æма кæнгæ, иннетæ ба раздæр дзоргæ æма кæнгæ, уæдта – гъуди...» Уотæ уæмæ нæ кæсуй, цума еци дуккæгти хузæн æнцæ, нæ абони цардиуагæ кæмæй аразгæ 'й, еци хецауеуæггæнгутæ дæр.

НÆУÆГДЗИЙНАДÆ

Цæгат Иристони æрæги кадгин уавæри байгон æй аэропорт «Дзæуæгигъæу»-и авиабастдзийнади нæуæг терминал. 2020 анзи декабри райдæдта æ арæстадæ æма абони уæлдæфон бæлццæнттæн лæггадæ кæнунмæ 'й цæттæ. Нæуæг бæстихай дзуапп дæттуй нуриккон домæнтæн. Зæрдæмæдзæугæ 'й е 'ндаг бакаст, райдзаст æма парахат æнцæ дууæ уæладзуги дæр. Адæми уодæнцойнæн си арæзт æрцудæй еугур гъæугæ равгитæ дæр. Нæуæг терминал байгони фæдбæл мадзали архайгутæн комкоммæ цæстуингæ бастдзийнади фæрци райарфæ кодта Уæрæсей Президент Владимир Путин. Мадзали архайдтонцæ нæ республики нури æма раздæри Сæргълæугутæ Сергей Меняйло æма Битарти Вячеслав.

ÆНÆНЕЗДЗИЙНАДÆ

Эпидемиологон уавæр ке фæттæссагдæр æй, уомæ гæсгæ дзиллон хабархæссæг фæрæзнити зиннун байдæдтонцæ гъуддаг лæдæрунгæнæн æрмæгутæ. Зæгъæн, зундгонд дохтир – инфекционист Евгений Тиманови гъудимæ гæсгæ бæсти эпидемиологон уавæри уодзæнæй гриппи æртæ уолæни. Æ дзубандимæ гæсгæ нуртæккæ цæуй фиццаг уолæн, нæуæг анзи фæсте – дуккаг, феврали кæрони – æртиккаг. Уалдзæгмæ уодзæнæй æртæ уолæни. Нуртæккæ незгунти бæрцæбæл æфтуйуй, æртæ къуæрей фæсте грипп æ ирæзт бауорамдзæнæй. Инфекционист ма куд зæгъуй, уотемæй дуккаг æма æртиккаг уолæнтæ сабурдæр уодзæнæнцæ. Гриппи алли хузæн дæр ес æхе иммунитет, цалдæр хатти дæр гриппæй фæссæйгæ уæн ес.

ГÆРЗЕФТОНГ ТУХТÆ

Уæрæсей æфсад Украини сæрмагонд тугъдон операци ке æнхæст кæнуй, уомæ гæсгæ æ рæнгъитæмæ фæсевæди нæуæг фæлтæри фæдздзурди гъуддаг фæстæдæргонд æрцудæй – райдæдта фиццаг ноябри. Дзæуæгигъæуи æфсæддон комиссар Бегизти Роберт куд зæгъуй, уотемæй мах фæсевæдæй кæмæ фæдздзордзæнæнцæ, етæ æрвист цæудзæнæнцæ Хонсайраг æфсæддон зилди Уæлдæфон-десантон, фестæг æфсади, Национ гвардий, спортивон, зонадон хайæдтæмæ. Иристойнаг лæхъуæнтæн сæ фулдæр сæ ихæс æнхæст кæнунмæ æрвист æрцæудзæнæнцæ Мæску, Санкт-Петербург æма Сахалинмæ. Никки нури фæдздзурди фæсевæд сæрмагонд тугъдон операций нæ архайдзæнæнцæ.

ХАБÆРТТÆ, ЦАУТÆ...

Дзæуæгигъæуи сæрмагонд нæуæганзон трамвай цæун райдайдзæнæй декабри кæрони æма аци аргъауи бæлццæнттæ ласæн транспортон мадзали лæвар рабалцигæнæн уодзæнæй зуймон каникулти кæронмæ.

* * *

Тогдæттæн станци бабæй исаразтонцæ фæткон еугуруæрæсеуон акци «Мах еумæ ан». Ервæзунгæнæги Бони (бæрæггонд цæуй 27 декабри) донортæ иссæнцæ æнæнгъæлти цаути министради дæс æма инсæй косæги. Зæгъун гъæуй уой дæр, æма тогдæттуни гъуддаги Цæгат Иристонæй архайгути бæрцæ 'й тæккæ фулдæр Цæгат-Кавказаг федералон зилди.

* * *

Куд нисангонд цæуй, уотемæй 2023 анзи Мæздæги районы райдайдзæнæнæцæ аразун нуриккон домæнтæмæ гæсгæ ефтонггонд агрокомплекс. Уой фæрци фæззиндзæнæй равгæ гъæууонхæдзарадон хомаг æлхæнун, æ дарун æма си цæттæ продукци районы медæгæ уадзунæн. Гъæуама си уа 170 косæн бунати.

* * *

Дигори районы Мостиздæхи гъæуи администраций сæргълæууæг Туккати Рустами загъдмæ гæсгæ, 2024 анзи сæмæ гъæуама арæзт æрцæуа культури Хæдзарæ. Аци гъуддаг ахсгиаг æй аци гъæубæстæн, уомæн æма Мостиздæх нимад æй районы тæккæ фæккæсуйнагдæр гъæутæй еуебæл: нæ си ес нæдæр культурон артдзæстæ, нæдæр спортивон зал æма сувæллæнттæн гъазæн фæзæ æма æндæр уæхæн равгитæ. Æма сæмæ кæдимайди ба фæззинниуонцæ уæддæр федералон программити фæрци.

* * *

Цæгат Иристони сабийти æма фæсевæди ацъагъуæ æма искурдиадæ бæрæг кæнуни, райрæзти фардсарди центр «Вершина»-йи æрæги арæзт æрцудæй ахурдзау фæсевæди хеунаффæйади фиццаг форум. Æрæмбурд си æнцæ хестæр къласти ахурдзаутæ, сувæллæнтти æзмæлди сæрæндæр архайгутæ. Уонæн арæзт æрцудæй аллихузон ахуртæ, фæцæй син фадуат сæхе æргъудигонд проекттæ багъæуай кæнунæн.

* * *

Дзæуæгигъæуи фæззиндзæнæй медицинон реабилитаций амбулаторон хайадæ. Уой туххæй æмархайди бадзурд исаразтонцæ нæ республики Хецауадæ æма æхсæнадæ «Премиум-строй-Инвест». Аци центри агъазгонд цæудзæнæй цалдæр хузи незтæй сæйгæ адæймæгутæн (еци незтæ уруссагау хуннунцæ: «Заболевания опорно-двигательного аппарата, а также центральной и периферической нервных систем...)

«КОНСТИТУЦИ МАХ НÆХУÆДТÆ АН!..»

Ауæхæн гъудийæй нæ республики Парламенти сæрдар **Тускъати Таймораз**, æрæги ин нæ уæлдæр ахургæнæндæнтти студентти хæццæ ци фембæлд адтæй, уоми фæббæлвурд кодта нæ Конституций агъазиаудзийнадæ не 'хсæнадæн дæр æма ни алкæмæн дæр.

Аци мадзал арæзт æрцудæй Уæрæсей Федераций Конституций Бони. Уомæ гæсгæ ба Тускъай-фурт фембæлди архайгути зæрдæбæл æрлæууун кодта нæ Фидибæсти алли рæстæгути Конституцитæ федар кæнуни фæдбæл хабæрттæ. Куд зонæн, уотемæй нуриккон Уæрæсей нури Конституци ист æрцудæй 1993 анзи 12 декабри еугурадæмон референдуми.

– Нæ бæсти Конституци нин æй нæ царди уагæвæрд, уоми федаргонд æнцæ нæ паддзахади, нæ хеуæнтти, хæстæгути нæ нури æма исонибони цардиуагæ фæрнæйдзагæй аразунæн гæнæнтæ æма равгитæ, – загъта Парламенти сæрдар. – Махæн ба нæ еумæйаг ихæс æй хуарз ахур кæнунæй, æновуд фæллойнæй æма хуæрзæгъдауæй нæ хестæрти æнтæстдзийнæдтæбæл никки зингæдæр æнтæститæ æфтаун.

Фембæлд рахаста дууæ сахаттемæй фулдæр, æма æ архайгутæн – етæ ба адтæнцæ исуйнаг экономисттæ, юристтæ, журналисттæ – адтæй фадуат аллихузон фарстатæ раттунæн. Цæмæдесаг син адтæнцæ парламентарити кусти сосæгдзийнæдтæ, фæсевæдон политики фарстатæ, дзиллон хабархæссæг фæрæзнити архайд, цензури уавæр, туристон къабази ирæзт...

Циуавæр уодзæнæй нæ бæсти æма нæ республики исонибон, зæгъæн, æноси æрдæги фæсте, зæгъгæ, ку бафарстонцæ Тускъати Таймораzi, уæд æ дзуапп адтæй: Иристон уодзæнæй Уæрæсей Федераций ахедгæ хай, æ цардарæзт уодзæнæй зæрдæмæдзæугæ:

– Алли бийнонтæ дæр си цæрдзæнæнцæ амондгун æма фæрнæйдзагæй, сæ бон уодзæнæй сæ уодæн æхцæуæн кустæй архайун æма сæ фæллойнæн аккаг мизд есун, рацæргæ адæм уодзæнæнцæ хуæрзрæвдуд, нийиергутæн уодзæнæй еугур равгитæ дæр сæ цæуæти æвæлмæцгæй гъомбæл кæнунæн, сæ исахур кæнунæн. Иристон уодзæнæй раззагдæр бунати, науки, культури æма æндæр къабæзти никки уæлиаудæр бæрзæндтæмæ исхездзæнæй... Æма цæмæй æцæгæйдæр уотæ уа, уой туххæй ба ни алкедæр абони æ ихæстæ гъæуама æнхæст кæна æновудæй, рæстзæрдæй...

Фембæлди æнæбафæрсгæ нæ фæцæнцæ, политикон карьерæ кутемæй райдайун гъæуй, уой туххæй дæр. Æма Тускъай-фурт æ дзуаппи уотæ загъта:

– Хецаудзийнади еуварсæй бакасти хиццагдзийнадæ уæ гъæуама ма фæссайа. Ес си уæхæн фæззелæнтæ, æма сæ дæхецæн рагацау ку нæ исбæлвурд кæнай, уæд тæссаг æй, уой фæсте дин дæ бæлдæ ку фæффæсмойнаг уа... Уомæ гæсгæ ба дæхецæн дæ карни гъуддаг гъæуама равзарай арф рагъуди кæнгæй. Ци гъуддаг равзарай, уоми дæ дæснидзийнадæ гъæуама бæрзонд уа. Рæуæг нæдтæ ма агоретæ, хуæздæрти фæнзетæ. Уæлдай нæй, юрист, политик, хуæнхон мастер уай, сæйрагдæр – фиццагкъласон специалист æма рæстзæрдæ адæймаг гъæуама уай.

Царди цæмæ бæллуй, зæгъгæ, уой туххæй ба Тускъати Таймораз загъта, гъома, æ бæлдæ 'й хумæтæг: цæмæй рæстуодæй базæронд уа, æма æ алливарс уонцæ аккаг кæстæртæ, уодварни бундортæй гъæздуг, царди раст нæдтæбæл ка цæуй, уæхæнттæ.

Фембæлди кæрони Парламенти Сæрдар æ фæсевæдæн бафæдзахста, цæмæй сæ царди сæйраг закъон сæхуæдтæ финсонцæ сæ цардиуагæй, сæ карни арфиаг хабæрттæй. Се 'нтæстдзийнæдтæ ба уодзæнæнцæ республики æма бæсти хуарзæн.

– Æдзæстхезæй цæун гъæуй Конституций финст уагæвæрдтæй бæлвурдгонд нæдтæбæл – лæдæрд уин уæд е, æма уони фæрци нæ абон дæр æма нæ исонибон дæр уодзæнæнцæ фæрнæйдзаг.

ЗОНУЙНАГ

ДЗУРДИ ФАРНÆ – АДÆМИ АМОНДÆН!..

Нæ республики мухур æма дзиллон коммуникацити гъуддæгути комитет игъосун кæнуй, хуæздæр журналистон кусти туххæй Цæгат Иристони Сæргълæууæги аллианзон преми райсуни фæдбæл конкурс ке райдæдта, уой.

Конкурси нисанеуæг æй дзиллон хабархæссæг фæрæзнити ирæзтæн агъаз кæнун, уæдта мухургонд æрмæгути хуæрзгъæдæдзийнадæ æма журналистти дæсниади къæпхæн фæуууæлдæр кæнун.

Преми лæвæрд цæуй мæнæ уæхæн номинацити:

«Анзи темæ Уæрæсейи» – 2022 анз – Уæрæсей адæмти культурон бунти анз;

«Кадæ æма намус» – æхсæнадæбæл æновуд адæймæгути æма æскъуæлхтдзийнæдти туххæй мухургонд æма æндæр информацион æрмæгутæ, тугъди æма фæллойни ветеранти, социалон уагæй бæрнон кустуæтти, уæдта гуманизми уагæвæрдти туххæй очерктæ;

«Исонибон» – национ проекттæ Иристони куд æнхæстгонд цæунцæ, уобæл дзорæг мухургонд æма нæ республики идарддæри æнтæстгин райрæзти фарстати фæдбæл æндæр информацмион æрмæгутæ;

«Коррупций нихмæ» – адæм коррупций цаутæ æвзæрбæл цæмæй нимайонцæ – æхсæнади медæгæ коррупцион фæззиндтитæ бæлвурдгæнæг æма еци æверхъаудзийнадæ искунæг кæнунæн агъазгæнæг мухургонд æма æндæр информацион æрмæгутæ;

«Еукæнуйнадæ» – Цæгат æма Хонсар Иристони информацион еудзийнадæ ка федар кæнуй, Республикæ Хонсар Иристони журналистти уæхæн мухургонд æма æндæр информацион æрмæгутæ;

«Финсæнгарзи фæлварæн» – Цæгат Иристони хуарзæрдигæй равдесунæн ка агъаз кæнуй, цийфæнди информацион-коммуникацион фæрæзнити парахатгонд 25 анземæй кæстæр æригон журналистти (уой хæццæ – уæлдæр ахургæнæндæнтти студентти) æнæпрофессионалон æрмæгутæ;

«Патриот» – патриотон гъомбæлади, æфсæддон æхсарæ парахат кæнуни æма æцæг хæзнадзийнæдтæбæл æновуд уни фарстатæмæ бардарæг мухургонд æма æндæр информацион æрмæгутæ (уой хæццæ, сæрмагонд æфсæддон операци Украини æнхæст кæнуни темæбæл дзубанди кæми цæуй, уæхæнттæ).

Конкурсон куст æма конкурси архайуни фæдбæл курдиадæ аци анзи 21 декабри 23 сахаттей æмгъудмæ барветун гъæуй электронон пости мæнæ уæхæн адресмæ: Konkurs@kpmk15.ru

Зундгонд финсæг æма публицист Гибизти Сергейи фурт Руслани райгурдбæл 23 декабри æнхæст кæнуй фондз æма цуппаринсæй анз (1937-2009).

НÆ УÆЛИНДЗÆЙ КÆСГÆЙ...

ÆНГЪÆЛДЗАУ ÆНГЪÆЛМÆ КÆСУНÆЙ НÆ ФÆЛЛАЙУЙ...

Нæуæг анзи къæсæрбæл ни, æвæдзи, алкедæр æнгъæлдзау фæууй – ка мæ цæмæй барæвдаудзæнæй, зæгъгæ. Уæлдайдæр ба нæ бæлдæ фæууй, кæдимайди ба нин нæ хецаудзийнадæ нæ зæрдитæ барохс кæнидæ, нæ цардиуагæ кæмæй фæххузæнондæр уодзæнæй, уæхæн хуарздзийнæдтæй.

Æма уæхæн æхцæуæн хабæрттæй еу æй: нæуæг, 2023 анзи райдайæни ниййерæги капитали бæрцæ фæффулдæр уодзæнæй. Фиццаг сувæллони райгурди фæдбæл биййонтæн лæвæрд цæудзæнæй 590 мин соми, дуккаг сувæллони райгурди фæдбæл ба – 780 мин соми. Уой хæццæ ба ма нæуæг анзи 1 февралæй фæстæмæ инфляций бæрæггæнæнтæмæ гæсгæ фæффулдæр уодзæнæнцæ сахъат адæймæгутæн æма ветерантæн нисангонд феддонти бæрцæ.

Иннæ æхцæуæн хабарбæл ба гъæуама бацийнæ кæнонцæ æнæнездзийнадæ гъæуайкæнуйнади кæцидæр къабæзти косгутæ. Уæрæсей хецауади сæрдари хуæдæййевæг **Татьянæ Голикова** куд фегъосун кодта, уотемæй 2023 анзи районти сæйгæдæнтти косæг дохтиртæн сæ мизди уæлæнхасæн ма алли мæйæ дæр фист цæудзæнæй 18,5 мин соми. Астæуккаг къабази медицинон косгутæн уæхæн феддон уодзæнæй 8 мин соми, фельдшертæн – 7 мин соми, кæстæр медицинон персоналæн – 4 мин соми, райдайæни къабази дохтиртæн уæлæнхасæн феддон уодзæнæй 14,5 мин соми, тагъд медицинон агъази дохтиртæн ба – 11,5 мин соми.

Аци гъуддаг арæзт ке 'рцæудзæнæй, уобæл, махмæ гæсгæ, еугурæйдæр гъæуама арази уæн – æцæгæйдæр, нæ медицинон косгутæ сæ хъиамæттæмæ гæсгæ аккаг æнцæ, цæмæй син сæ фæллойнæн хузæнон аргъгонд цæуа.

Фал уой хæццæ ба иннæ къабæзти косгутæ, кæцитæн бустæги нецæйфиаг улупатæ фист цæуй, уæхæн хуарздзийнадæй уæддæр еуцæйбæрцæдæр фæххайгин уодзæнæнцæ æви нæ... Æрæги Уæрæсей Президент **Владимир Путин** хецауадæн байхæс кодта, цæмæй 2023 анзи январи бюджетон къабæзти косгутæн сæ мизд индексацигонд æрцæуа. Куд загъта, уотемæй æргътæ зингæ исирæзтæнцæ, æма уæхæн индексаци æнæмæнгæ гъæуй. Æма нæ бæсти финансти министр Антон Силуанов зæрдæ 'вæруй, индексаций бæрцæ аст проценти ке уодзæнæй, уомæй.

Айразмæ æнзти дæр уæхæн индексацитæгонд цудæй, фал... федералон бюджетæй улупа кæмæн фистонцæ, уонæн. Регионти бюджетон косгутæн ба сæ миздбæл гъæуама æфтудтайуонцæ бунæттон бюджетæй. Æма уонæн уæхæн равгитæ сæ кадавари фудæй нæ уидæ. Еузагъдæй, рауайидæ советон доги гъазæн загъди хузæн. Цæветтонгæ, еу гурдзиаг лæг хъæбæр бахъонц кодта, гъома, коммунизм Гурдзий нæ уодзæнæй, зæгъгæ. Цæмæн дæмæ уотæ кæсуй, зæгъгæ 'й, ку бафарстонцæ, уæд нийнæфтæй: «Мæскуй уотæ ку зæгъунцæ: «Коммунизм не за горами...» Гъе уотемæй, регионти бюджетон косгутæ æнæ нецæмæй райзайиуонцæ.

Нур, æвæдзи, уавæр зæрдæмæдзæугæдæр рауайдзæнæй, уомæн æма Владимир Путин байхæс кодта, финансон агъазгъæуагæ ци регионтæ 'нцæ, уонæн федералон бюджетæй цæмæй радех кæнонцæ гъæугæ финансон фæрæзнитæ. «Еци гъуддаг исаразун гъæуй анзи райдайæни», – уæхæн æй æ загъд.

Нур цубурæй нæ республикон бюджети туххæй. Аци фарстамæ æрæги æркастæнцæ нæ Парламенти æмбурди. Уоми финансти министр **Исахъти Олег** куд загъта, уотемæй æййивд цæунцæ 2022 анзи бюджети бæрæггæнæнтæ, уомæн æма федералон бюджетæй лæвæрд æрцудæй, федуйнаг ка нæ уодзæнæй, уæлæнхасæн уæхæн фæрæзнитæ – 1 миллиард 357,5 миллион соми. Уонæй 646,4 миллион соми дехгонд æрцæуудзæнæй бунæттон бюджеттæ исæмхузон кæнунæн агъазæн, 336,2 миллион соми – 3-7-анздзуд сувæллæнттæн аллимæйон бафиститæн, 85,6 миллион соми – æртиккаг æма уомæй фулдæр сувæллæнттæ кæмæн райгура, уонæн аллимæйон бафиститæн, 128,4 миллион соми – хори културти кустгæнгутæн агъазæн æма ма берæ аллихузон субсидитæн æнæнездзийнадæ гъæуайкæнуйнади, ахуради æма цæрæнуатон-коммуналон къабæзти. Уомæй уæлдай, уæлæнхасæн федералон агъази фæрци бюджетон къабази косгутæн анзи кæронмæ лæвæрд æрцæуудзæнæй сæ мизд декабрæн, фæффулдæр уодзæнæй РЦИ-Аланий Хецауади фæстауæрци фонд, уæдта социалон нисанеуæги ахсгиагдæр æма фиццаградон хæрзтæ.

АДÆМИ ЦÆСТÆ УИНАГÆДÆР ÆЙ!..

ЦАРДИ ДÆМÆ ЦИ НÆ ХАУЙ, УОЙ МА АГОРÆ?..

Еу кадæр иннемæ уотæ дзоруй: «Цæмæдесагæй цæрун хуарз æй!..» Æма ин е дæр загъта: «Хуарз цæрун ба цæмæдесагдæр æй!..»

Æцæгæйдæр, æнæмæнгæ гъæугæдзийнæдтæй æнхæст цардмæ ба ка нæ бæллуй!.. Æма социологтæ уæрæсейæгтæй, уæ материалон уавæр абони циуавæр æй, зæгъгæ, ку бафарстонцæ, уæд сæ цуппæрæймаг хай (23%) кæд арази 'нцæ сæ уавæрæй, уæд алли фæндзæймаг ба си (19%) æнцæ зингомау финансон уавæри. Сæ цардгъондзийнадæй фулдæр райгонд æнцæ фæсевæд, æхцай нæхъæртондзийнадæй фулдæр гъаст кæнунцæ 40-60 анзей кари адæм. Æрфарст адæмæй айдагъдæр сæ 7%, сæ загъдмæ гæсгæ сæ материалон равгитæ фæстаг 2-3 мæйеми фæххуæздæр æй (еци бæрæггæнæн, фарикон августи бæрцæй дууæ хатти минкъийдæр æй), алли цуппæрæймагæн (25%) ба фæллæгъуздæр æнцæ, 66% ба байзадæнцæ раздæри хузæнæй. Хæстæгдæр анзи хуæздæр æййивддзийнæдтæбæл сæ зæрдæ дарунцæ æрфарст адæми 21%, сæ 16% тæрсунцæ фæммæгурдæр унæй, 38% ба æгириддæр неци æййивддзийнæдтæмæ æнгъæлмæ кæсунцæ.

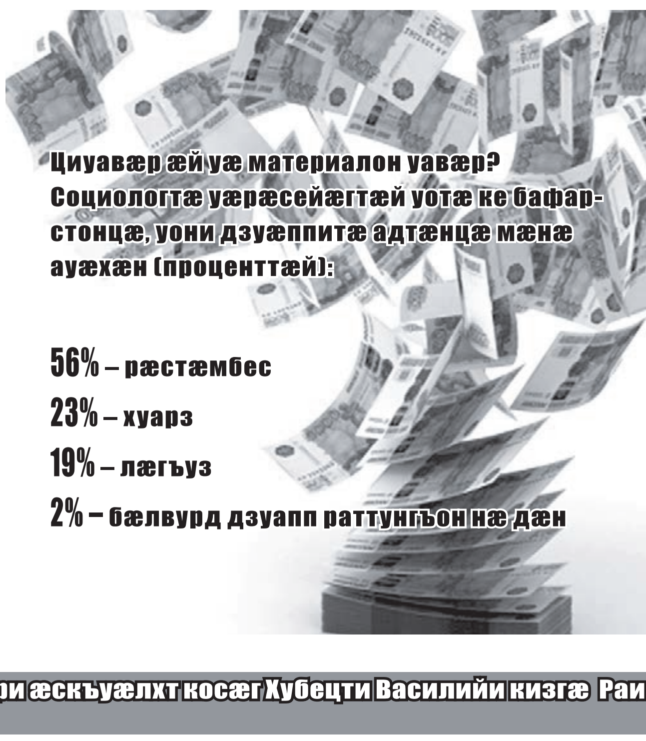

ЗУНДГИН ЗАГЪДМÆ МА ИГЪОСÆГ КУ УИДÆ!..

Еууæхæни еу паддзах æ фæсдзæуинтти хæццæ, æ сагæлвæст бæхбæл гъазгæй, хъеллау кодта сахари гъæунгти. Адæм сæ хæдзæрттæй райвулдæнцæ, цæмæдесæй сæмæ кастæнцæ. Паддзах сæ размæ ку æрбахъæртидæ, уæд сæ уæргутæбæл æрлæууиуонцæ. Æцæг еу мæгургор æ бунатæй æзмæлгæ дæр нæ фæккæнидæ. Паддзах æй æрæстæфтæй æма æ фæсдзæуинттæн уотæ, уартæ, дан, еци лæги ардæмæ æрбакæнайтæ. Æрбакодтонцæ 'й. Паддзах æй фæрсуй, адæм, дан, мæ рази сæ уæргутæбæл ку 'рлæуунцæ, уæд ду уойиасæбæл ка дæ, уони цæмæннæ фæнзис.

Мæгургор ин уотæ:

– Атæ дин дæ бæрзонд бадæн, дæ ес-бес, де 'хцати рази æргубур кæнунцæ сæ сæртæ. Хуцауæй боз, уæхæнттæй мæнмæ еу дæр нимади нæй. Мадта син уæд цæмæн гъæуама ковон мæ сæрæй, цæмæн гъæуама æрхауон мæ уæргутæбæл? Гъе, фал дæуæн ци дууæ паддзахи ес, етæ мæнæн ба мæ цагъартæ 'нцæ.

Паддзах фурмæстæй рафæлорс æй æма фæгъгъæр ласта:

– Ци зæгъунмæ гъавис уомæй?

– Дæуæн дæ хецæуттæ Маст æма Зудæ 'нцæ. Мæнæн ба етæ мæ цагъартæ 'нцæ...

Паддзах балæдæрдтæй, лæг æцæгтæ ке дзоруй. Æ бæхæй æрхизтæй æма лæгæн æ сæрæй нил-лæг ракувта.

* * *

Нæ нуриккон «сæрдартæмæ» уæхæн лæдæрундзийнадæ, цума, нæ разиндзæнæй, уотæ уæмæ нæ кæсуй? Ка 'й зонуй, сæхуæдтæ дæр лæдæрунцæ, цæйбæрцæбæл сахъат æнцæ мастхæссунæй æма зудæдзийнадæй. Фал си сæхе нæ евдæлон кæнунцæ, уонæн е сæ тоги æй æма æндæр хузи цæрунгъон æгириддæр нæ 'нцæ.

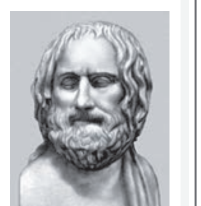

ЕВРИПИД, рагон бердзенаг драматург: «Къарол гъæуама æ зæрдæбæл дара æртæ дзаумаи: разамунд адæмæн ке дæттуй, гъæуама син разамунд закъонтæмæ гæсгæ куд дæтта, æностæмæ разамунд ке нæ дæтдзæнæй...»

* * *

Аци фæдзæхстæн нæ нуриккон «къаролтæ» фиццаг дууæ зундамунди, куд æй уинæн, уотемæй уойиасæбæл нимади нæ 'нцæ, фал æртиккаг ба сæмæ «багъардта». Рæстæгмæ хецауеуæггæнæг ке 'нцæ, уой лæдæргæй, сæ рæстæгæй æгæрдæр ма пайда кæнунцæ – ци гæнæн æма син мадзал ес, уомæй хæлæф кæнунцæ еугурадæмон есбонадæбæл.

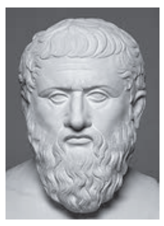

ПЛАТОН, рагон бердзенаг философ: «Адæмтæ амондгун уæд уодзæнæнцæ, æма æцæг философтæ ку уонцæ паддзæхтæ, кенæ ба паддзæхтæ ку уонцæ æцæг философтæ...»

* * *

Магъа-магъа... Фæссоветон доги нæмæ аллихузон философтæ æма «разагъди» экономисттæ бæргæ рападдзæхтæ 'нцæ, фал амондæй ба бустæги фенæхæй ан. Уомæн æма сæ «философи» адтæй: «Алцидæр нæхецæн æма нæ хъозæнттæн. Адæмæн ба? Ма етæ ба ма ка 'нцæ?..»

Мохандас ГАНДИ (1869-1948), индийаг национ-сæребарæгæнæг æзмæлди раздзæугутæй еу: «Адæймаг æма æ миутæ – бустæги фæйнæхузон дзаумæуттæ...»

* * *

Æцæгæйдæр, ес уæхæн игурдтæ, æма е 'гъдауæй, æ дзубандитæй зæрдæмæдзæугæ фæззиннуй. Фал, зæгъæн, хецауи бунати æрбадтæй, æхсæнадон, уæлдайдæр ба мулкити хæццæ баст гъуддæгутæн æ бæрни иссæнцæ, уæд бустæги фендæрхузон уй: мулкдзæстæ, æнæнвæрсон, æдзæстуарзон, хийнæйдзаг фестуй. Еузагъдæй, зиндтæй куд изæд, фал ибилис разиндтæй...

Зундгонд драматург, Уæрæсей Федераций културæи æскъуæлхт косæг Хубецти Василийи кизгæ Раиси райгурдбæл 25 декабри æнхæст кæнуй сæдæ анзи (1922-2002).

Мæ фурт мæ сабий уогæй бафарста: «Силгоймæгтæ нæлгоймæгтæй ædулидæр æнцæ?..» Æма ин, нæ ’нцæ, зæгъгæ, дзуапп ку равардтон, уæд мæ нæуæгæй рафарста: «Мадта уæд кæрæдзей хæццæ шахмæттæй цæмæннæ гъазунцæ?.. Ци ин загътайнæ? Æцæгæйдæр, спорти кæцидæр хузти хецæнæй ке ерис кæнунцæ, е раст æй, уæд шахмæтти

ГУРЖИБЕКТИ Иринæ:

«Агорун æз уæхæн дзурдтæ, зæрдитæн уодæнцойнæ ка радта!..»

НÆРТОН ДЗУРД

Цитгин фæлтæр, даретæ уæ зæрдæбæл
Рагон нартæ, фиддæлти зунди сконд:
Цудæй Сослан æстæри мæрдтæмæ дæр,
Цæмæй æ бæсти кадæ уа бæрзонд.

* * *

Стих финсун æз, поэмæ, æндæртæ,
Кæцæй ба нæ игъосун сæ гъæртæ,
Фал æппун ка некæд ниффинста рæнгъæ дæр,
Етæ махæй æнцæ поэтдæртæ.

* * *

Нæ бауодзæй æ бон тæрхъосæн лæг исун,
Нæ фæразуй берæгъ лæги ауæ хæссун,
Æрмæстдæр адæймагæн æрдзæй лæвæрд æй,
Сирди цардæй цæрун, сирди цари лæсун.

* * *

Неци ес æносонæй, – зæгъуй æмбесонд,
Æй адзал дæр кæд баст хуæрзусмæбæл.
Фалæ кæд æцæгæй дæр уотæ ’й æрдзи конд,
Æносон ма цийиес уæд зæнхæбæл?

ФÆДЗÆХСТ

Мах ан еу зæнхæбæл цæрæг,
Устур Хуцауæн æ зæнæг.
Æгас дуйнети листæг хай,
Ци дехтæ кæнæн уæд моргай?
Гъæйдæ, ниддех кæнæн нæ гъар,
Нæ гъуди, уарзт æма нæ зар.
Гъæйдæ ниддех кæнæн нæ зин,
Не ’хсæн, нæ цæнхæ, нæ кæрдзин.
Содзæд нæ зунд, тухæ уæд саст,
Тавæд нæ арвæй хорискаст.
Мах ан еу денгизи æртæх,
Нæ сæрмæ арв уæд алкæд цъæх!..

* * *

О, цæйбæрцæ æнцæ æмдзæвгитæ,
Æмпурсунцæ думги ниццæфау.
Сæдæанздзуд лæг дæр æ рæнгъитæ
Исфæлдесдзæй еу бон æнæ фау.

Сонт кæстæр, æ урокти æмбойни,
Искæнун ка не ’ндеуй еу сум.
Е дæр ма сосæггайти альбоми
Бафæразуй æ уарзт ниффинсун.

Æррæфтадмæ ихæлд уæрдундони,
Æ уæларт æ цумуйнаг фицгæй.
Пъовæр дæр ма, кæсгæй, æ цигони
Цидæр рæнгъæ уæддæр ниууиндзæй.

Ци бæллах æй? Цæми ’й нæ мизези?
Цæрæццаг нæбал ан нæ сонтæй.
Фæллигъдæй ни идардмæ поэзи, -
Рæнгъæ уæддæр гъаруй фæсонтæй.

МÆ ХУÆНХБÆСТÆ

Кæд хуæнхтæ райвазтонцæ сæ тæрттæ,
Хори тунтæ надæн æ фусун...
Кæд дзенет байгон кодта æ дуæрттæ,
Кæд сарæхсдзæн уой хузæ ниффинсун.

Уайгæ донæн арф кæмтти е ’нсарæн,
Еу дзурдæй ке бон æй зæгъунгъон.
Ами дортæн – адæмау се ’фсарæ,
Ами адæм раст риндзау – бæрзонд...

* * *

Нæ хед цæхгун, цæхгун фæууй нæ хуæрдæ,
Æнæ цæнхæ нæ цард уидæ æнадæ.
Æрмæст ци загъд саразæн мæстгун зæрдæй,
Е нин макæд искæнæд цæнхи адæ.

* * *

Махмæ лæг рамарун – хуннуй фудракæндæ,
Лæг ба кæд кодта маргъ фехсунбæл дувæндæ.
Цума ни кæд ка фегъуста тауи гъæрзун, –
Нæ къæхти буни арæх ке нинсæндæн.

* * *

Уадзæ рохс кувдтитæ гуппгæнгæ киндзхасти,
Уадзæ тухст рæнгъитæ де ’мгарæн æ хисти,
Фæнди æрбамæлæ, уоси фарсмæ æрхусти,
Еунæг æй адæймаг.

Бадæ тъунсгæ – нæмгæ трамваййи вагони,
Фæнди хонхи цъонгбæл, лæуuæ е перрони,
Фæнди нифси тунтæй байдзаг уæд дæ ронæ,
Еунæг æй адæймаг.

Цæрæ сау мæйдари, кенæ идзирд рохси,
Фæнди мин гъæлæси игъосæ фалдзоси,
Уарзтæй фæххецæн уо, нивæй хайгин æноси,
Еунæг æй адæймаг.

ÆНÆХУССÆГÆЙ

Цидæр æнахур тар ауyæнттæ
Мæ царæбæл.
Тæдзуй æхсæви æнæуyæнкæ
Мæ зæрдæбæл.
Æмир гъосадæн кæд æрцæудзæй
Цума кæрон.
Цума зиндонæ кæдмæ кæндзæй
Æ сау кæнон.
Гъавун цæститæ цæрæццагæй
Æз æхгæнун.
Гъавун: цийиес ци царди уаги,
Уой фæууинун.
Фæндуй мæ бонæн æ уацарæй
Фæйиервæзун.
Фалæ æ хъистæй нæ дуарæн
Ледзуй мæ фун...

* * *

«Дæ бакаст дæхецæй аразгæ ’й», – мин зæгъунцæ,
Дзæгъæли мæ цума сæ унаффæй дæмунцæ.
Хуцауæн, мæн аразгæй, ци нæ бацæй æ бон,
Уой æз ба кутемæйти нур бауон æнхæстгъон.

* * *

Ку бакæна æ роль актер, гъазгæй, æнхæст, -
Цæсгонæй æрсæрфдзæй æ хуарæнти исæрст.
Фал кутемæйти ес æрæхснæн æ цæсгон
Кæмæй æй еудадзуг агъодæй æмæмбæрзт.

* * *

Нæуæг ирон, æхцагин уруссагæн
Цæугæй балций сæ буни лигъзвæндагбæл –
Лæдæрд дæр нæй, ке калдæй уобæл тог
Зæронд ирон, æ кари уруссагæн.

***Æмдзæвгитæ уруссаг æвзагæй
ратæлмац кодта КОЛИТИ Витали.***

ÆНУС ÆМÆ ИСДУГ

Нæ уарзын æз,
куы байдайынц æмпъузын
сæ уды бызгъуыртæ сæ иударон ныхæстæй...
Сæрибармæ куы раирвæзынц уыдон,
пæр-пæр кæнынц, гæлæбутау, фæлмæн.
Сты ардхæрæнтæ, сайæнтæ-цыдæртæ,
фæйнæрдæмыты пуртитау ысхъиуынц...
Æнæджелбетт быдзæу цинтæ-кæлæнтæ
кæйдæр æгæрон сау хъыгыл ныххуырсынц.
Кæнынц цъаммарæн номарæнтæ, цыт,
сыгъдæгмæ та цъыф дзæмбытæй лæбурынц,
гадзрахатæй йыл рацæуынц, фæлывдæй,
йæ уаз цæсгом ын фидиссаг фæкæнынц,
гъе стæй йын хатыр ракурынц йæ мардæй.
... Лымæн дын уа, фыдгул дын уа – дæ разы
æрлæууыди, йæ рæстдзинад ын равзар.
Тæрхон хæссынмæ ма срог кæн дæхи,
дæ дзыхыл хæц, æнæууылд дзырдтæ ма скал,
æддæмæ-иу сæ ма рауадз, кæлмытау,
ныххурх сæ-иу кæ мидæгæй сæ хъузджы...
Æнхъæлмæ кæс, дæ зæрдæйæн йæ арфæй
рæстдзæвин ныхас цалынмæ ыстона.

***Уырыссаг æвзагæй
МАМЫКЪАТЫ Хъазыбеджы тæлмац.***

ба сæ цæмæн хецæнтæ кæнунцæ? Æнæгъæнæй дæр интеллект æма зунд кæми гъæуй, уоми? Зундгонд философ Еленæ Рерих кæддæр уотæ загъта: «Æрцæуй силгоймаги догæ!..» Загъта ’й, дуйней райарæзтæй арази нæ уогæй, æма си æруагæс кодта, силгоймæгти разамунди фæрци хуæздæрмæ æййивд æрцæудзæнæй...»

ГУРЖИБЕКТИ Иринæ:

«КУД ИДАРДБÆЛ ÆЙ ХУÆНХАГ ЛÆГÆН Æ ЗУНД, Æ УОД ДУЙНЕЙÆН УАРЗОНÆЙ КУ ГЪАРА!..»

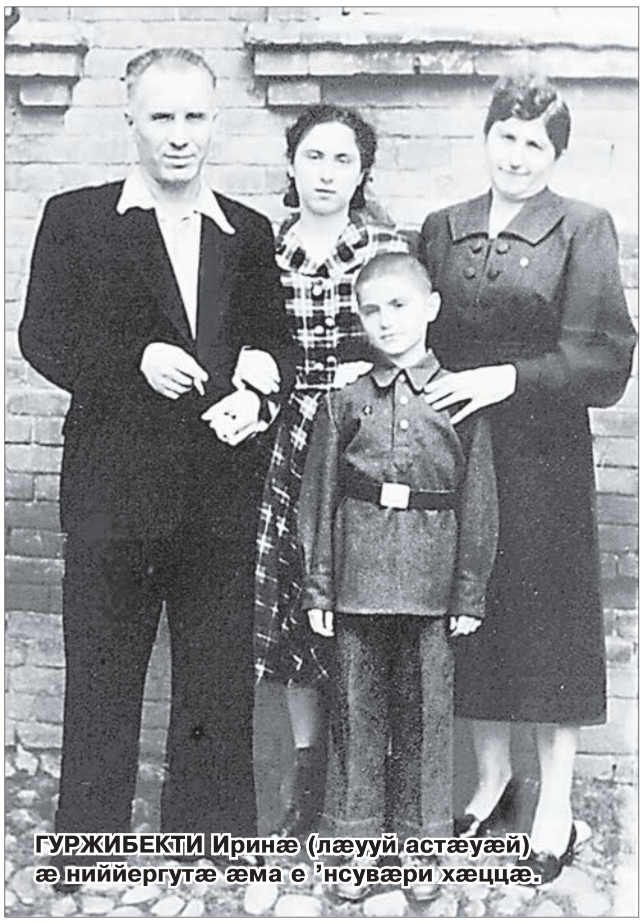

ГУРЖИБЕКТИ Иринæ (лæууй астæуæй) æ нийиергутæ æма е ’нсувæри хæццæ.

Æмзæл – куд рæсугъд дурусон дзурд æй!.. Уæлдай зæрдæмæдзæугæ ба уæд исуй, æма адæймаги царди ку рабæрæг уй дзубандитæ æма гъуддæгути еудзийнадæй. Хъæбæрдæр ба е хауй исфæлдистадон косгутæмæ – аййев дзурдæй адæми ка разæнгард кæнуй.

Æма абони мæ бон æй федарæй зæгъун: нæ Исфæлдесæг кæд еске фæххайгин кодта царди гъуддæгутæ рæстзæрдæй хæссун æма адæми рæсугъд гъудитæй рæвдаун, уæд уонæй сæ фиццæгтæй æй Гуржибекти Геуæргий кизгæ Иринæ. Кæддæр раги е ’мдзæвгитæй еуеми уотæ финста:

Фæндуй мæ ехбæл дзонæгъæй бурун,
Фæндуй мæ стайау таргъæди хæтун,
Фæндуй мæ арвмæ уарий хæццæ ’стæхун…
Цума фæндун ци дзийнадæ ’й? Цæрун!..

Цæрун… Æцæг фæрнæйдзаг цардæй. Федауцæ цардæй. Еци цæстæй кæсуй Иринæ æ исфæлдистадон нисанеуæгмæ, æ поэзий нисанæвæрд уомæй бæлвурд кæнуй. Е ’мдзæвгитæй еуеми уотæ финсуй:

Мæнгæ дуйней ци нæ ’й мæнгæ?
Поэзий дзæнгæрæг.
Айдагъ ма е дæттуй æууæнкæ…
Кæнуй хъилма дзæгæрæг…

Æма хъилмай дзæгæрæг цæмæй рæзæ ма радта, цæмæй дуйнебæл азарæй ма рапурхæ уа, уобæл архайуй æ зундгин дзурдæй. Архайгæ ба уотæ æновудæй æма æвæллайгæй кæнуй, æма имæ адæймаг хицæ дæр æркæнуй – æ уоди æригондзийнадæ æма хъаурæмæ.

Райгурдæй Бакуй 1937 анзи 22 декабри. Æ фиццаг æмдзæвгитæ мухури фæззиндтæнцæ Бакуй скъолай æма нæуæгдзаути лагери фарсбæл газетти.

Æ киунугутæй еуей («Горы помнят») раздзурди уотæ финста: «1943… Мне шесть лет. Пионерский лагерь в пригороде Баку. Здесь не рвутся снаряды, не падают бомбы. Но нетвердой, неумелой рукой я вывела в стенгазете каракули:

Я песню пою и Москву я люблю.
Пусть пуля ворвется в сердце врагу.
Пусть ярче горит пионерский костер.
Пусть шапки фашистов сгорят…

Почему шапки? Наверное, особую мою ненависть вызывали каски немецких солдат, мелькавшие в документальных кадрах на экране.

Бабушка, застывшая от еще неосознанной потери, держащая в руках пилотку сгоревшего в танке сына. Газетная страница со статьей о Зое Космодемьянской. Голос Левитана. Скудный паек, принесенный мамой из рабочей столовой. Это была война…»

Мах хумæтæги нæ ракодтан Ирини имисуйнæгтæй аци хабæртти кой. Уомæн æма нæмæ уотæ кæсуй, цума абони дæр тугъд цæуй. Рæстдзийнадæбæл. Нæ адæми хуæздæр цардарæзти фæдбæл. Нæ Фидибæсти кадæ æма намуси сæрбæлтау. Нæ фидтæлтæ нин ци уодварни хæзнатæ ниууагътонцæ, уони кæдзосдзийнадæ багъæуай кæнунбæл. Æ еци раздзурди размæ Иринæ эпигрæфæн хумæтæги нæ нivвардта æ фурти хæццæ дзубандитæй мæнæ ауæхæн хабар:

– Нана, тугъди адтæ?
– Гъо.
– Гæрр, уотæ зæронд дæ?
– Æз фронти нæ адтæн, тугъди ба еугурæйдæр адтан…

Уотæ абони дæр тугъди ан. Æма ни гъæуама алкедæр æвдеса уоди федардзийнадæ. Мæнæ Гуржибекти Иринæ куд, уотæ сæрæнæй. Æ æригони бæнттæй ба абони уæнгæ.

Устур Фидибæстон тугъди фæсте Гуржибекти бийнонтæ Бакуйæй ралигъдæнцæ Дзæуæгигъæумæ, ами Иринæ æнтæстгинæй каст фæцæй 27-аг астæуккаг скъола. Уой фæсте ба – Мæскуй М.В. Ломоносови номбæл паддзахадон университети филологон факультет.

Гуржибекти Иринæ 1961 анзи косун райдæдта республикон газет «Социалистическая Осетия»-йи (абони «Северная Осетия»). Æхе равдиста арæхстгин, искурдиадæгин журналистæй, æма ’й тагъд рæстæги фæсте иснисан кодтонцæ газети культури хайади сæргълæууæгæй.

Иринæ газети косгæй е ’ргом уæлдай хъæбæрдæр ба æздахта поэзимæ. Æ публицистон уацти хæццæ е ’мдзæвгитæ, поэмитæ ахид мухури цудæнцæ нæ республики газетти, журналти æма центрон мухури дæр. Е ’мдзæвгитæй ин еу цикл нæ бæсти æригон искурдиадæгин поэтти еумæйаг æмбурдгонд «Зар, бæллец æма уарзт»-мæ дæр бахастонцæ, æма уоми æ муггаг Бэллæ Ахмадулинайи æма иннæ зундгонд поэтти фарсмæ ку фæууидта, уæд æ зæрдæ æгæрон цийнæдзийнади байдзаг æй, æма е ’ргом никки хъæбæрдæр раздахта поэзимæ.

Поэт æ зæрди уедæгтæй ци уадзимистæ финста æма финсуй абони дæр, етæ урух над иссирдтонцæ адæми зæрдитæмæ. Кæрæдзей фæдбæл ин мухури фæззиндтæнцæ æ поэтикон уадзимисти æмбурдгæндтæ: «След на тропе», «Пожелай добра», «Родные черты», «Жажда непокоя», «Горы помнят», «108 мыслей о стиле рубай», «Люди и горы»… Композитортæй ин беретæ æ поэтикон уадзимистæмæ гæсгæ ниффинстонцæ дæс æма инсæй заремæй фулдæр. Ирини æмдзæвгитæй беретæ тæлмацгонд æрцудæнцæ украинаг, болгайраг, англисаг æма æндæр фæсарæйнаг æвзæгутæмæ.

Къари (галеуæрдигæй рахесæрдæмæ): Цæгат Иристони адæмон поэт ГУРЖИБЕКТИ Иринæ, Цæгат Иристони театралон аййевади музейи директор СÆЛБИТИ Беллæ, Уæрæсей Федераций адæмон хузæгæнæг ЧЕЛÆХСАТИ Магрез, Цæгат Иристони аййевæдти æскъуæлхт архайæг ГÆЗДÆНТИ Зарæ.

Гуржибекти Ирини исфæлдистадæ ’й берæвæрсуг. Æ лирикон хъайтар æй хуæдæфсармæ, федар æма хъаурæгин, Терки æмбохгæ дони уолæнти хузæн æмпурсуй размæ. Æ хъайтар уæлдай æнæкæрондæр уарзтæй ба уарзуй æ райгурæн Иристон æма æ цъетегун хуæнхтæ.

Поэтæн æ раттæг Иристон уотæ хъазар æй æма ’й дундуйнетæбæл нециуавæр хæзнатæбæл баййевдзæнæй:

Ирыстон… Æвзонг хæххон сылгоймаг –
Æрыгон чындз дæ – мæ урссæр мад,
Чысыл дæ, фæлæ дæ цъупмæ
Нæу сæххæссын мæ бон.

Поэтæн Иристон кæд æгæрон хъазар ’й, хецæн уарзтæй æй уарзуй, уæддæр æй нæ еумæйаг Фидибæстæй нæ хецæн кæнуй. Поэзий сауæдони игурæнтæ кæцæй цæунцæ, æмдзæвгитæ финсунмæ дæ хъæбæрдæр ци исразæнгард кæнуй, зæгъгæ, Ирини ку бафарстан, уæд нин уæхæн дзуапп равардта:

– Поэзий исæнтæсунбæл политикæ хæццæ æма æхсæнадон царди хабæрттæ æма цаутæ уæддæр ести хузи ку фæббæрæг уонцæ, фал æ бæрзондзиæйнадæ ба æгириддæр уонæй арзагæ нæй, уомæн ин уони хæццæеумæйагæй неци ес. Æмдзæвги рæнгъитæ райгурунцæ зæрди арфæй. Поэзий сауæдонæ ба ’й поэти зæрдæ. Поэзий над дæр уордигæй райдайуй. Адæймагæн æ тухгин æнкъарæнтæ, бæлдитæ, сагъæстæ зæрди арфи ку нæбал фæццæунцæ, уæд дæ ку нæ фæндæуа, уæддæр сæхуæдтæ сæхецæн реуæй æндæмæ над райгæрдунцæ æма уорс бæлæути хузæн истæхунцæ уæларвмæ. Царди ести тухгин нинкъуститæ, æверхъау цаутæ, бæлæхтæ ку ’рцæуй, уæд адæмæй ка кæугæ фæккæнуй, ка тарсти ахæсти бахауй. Поэт ба уæхæн уæззау рæстæги æ зæрди туппуртæ исуадзуй æмдзæвгитæ финсунæй.

Ку фенай хур сæумæраджы – фæхуд,
Ку фенай стъалы мæйдары – фæхуд.
Æууæнд æмгар: æрвдунейы тъæпæнты
У алы стъалы, алы дур дæр уд.

Берæ дзорæн ес Гуржибекти Ирини берæвæрсуг исфæлдистади туххæй. Уæлдайдæр ба уомæ гæсгæ, æма æ исфæлдистади ин сæйрагдæр æнцæ, ци Зæнхæбæл райгурдæй æма исгъомбæл æй, уоми ин нæ Исфæлдесæг ци дзилли хæццæ цæрун исаккаг кодта, уони æхсæнхæлардзийнади æма æнсувæрдзийнади муггæгтæ таун.

Æма абони нæ цæстæ лæмбунæг ку радарæн Гуржибекти Ирини берæвæрсуг исфæлдистадæбæл, æ карни хабæрттæбæл, уæд нæ бон æй уотæ зæгъун, æма æ поэзий дзæхæрадони фæлмæн мæри ци берæ поэтикон æвзартæ исæвзурдæнцæ, етæ ке рауадæнцæ бæркадгин æма рæбуйнаг бунат ке æрахæстонцæ адæми зæрдити. Е æй æ исфæлдистадон бæрцбарæн. Хумæтæги æ киунугутæй еуемæн («Стих и меч») эпигрæфæн нæ ниффинста мæнæ ауæхæн рæнгъитæ:

Зачем рождаются стихи?
Чтоб выпустить на волю пламя,
Которое, себя не зная,
В душе таинственно молчит.
Зачем рождаются стихи?
Чтоб музыку сказать словами,
Обычному поудивляться
И волшебства добавить в быт.
Зачем рождаются стихи?
Чтоб любовь увековечить,
Чтобы совпало с ритмом сердца
Звучанье неуклюжих фраз…

Нæ уарзон, нæ еузæрдиуон æмбал, искурдиадæгин поэт Гуржибекти Геуæргий сæрæн кизгæ Иринæн æ кадгин юбилейи фæдбæл кæнæн зæрдиаг арфæ. Нæуæг анзи къæсæрбæл райгурдтæ, æма Нæуæг анзи бæрæгбони хузæн цийнæйдзаг æма амондгун уæд цард, дæ кæстæрти хуарздзийнæдтæй зæрдирохс уо!..

ЧЕРЧЕСТИ Хъасболат,
САКЪИТИ Эльбрус.

ЭПИКТЕТ, древнегреческий философ: «Нет никого, кто любя деньги, удовольствия и славу, любил бы и людей – их любит лишь тот, кто любит добродетель...» В нынешней нашей жизни немало встречается людей, постоянно с умным видом рассуждающих о добродетели и в то же время бессовестно обкрадывающих людей.

«ЗА ДЕРЖАВУ ОБЯЗАНЫ МЫ РАДЕТЬ!..»

«Я мзду не беру – мне за державу обидно...» Эта фраза, прозвучавшая из уст Павла Артемьевича Верещагина, персонажа кинофильма «Белое солнце пустыни», и вмиг ставшая крылатой, по сей день известная многим. И, в первую очередь, потому что стала символом чести и неподкупности. По фильму Верещагин – бывший начальник царской таможни, он и в раздрайности гражданской войны, когда таможенной службы, как таковой, уже и не было, остался верным своему профессиональному долгу и беззаветно преданным Отечеству... И какие только блага не сулили вожаки, расплодившихся тогда банд, его ответ был неизменным: «Я мзду не беру – мне за державу обидно...»

К сожалению, ныне такая приверженность чести и долгу не в моде у многих из тех, кому вроде бы предназначено быть на страже интересов Родины. Факты? Их предостаточно – они постоянно озвучиваются в средствах массовой информации.

Мздоимство и казнокрадство, ныне именуемые коррупцией – социальное явление, которое своими корнями уходит в глубокое прошлое. Об этом свидетельствуют библейские изречения о фактах, расценивающихся в настоящее время как проявления коррупции. Вот некоторые цитаты: «Князья твои законопреступники и сообщники воров; все они любят подарки, и гоняются за мздою…»; «Горе тем; которые за подарки оправдывают виновного и правых лишают законного!..»

Мздоимство и казнокрадство упоминаются в русских летописях XIII в. Первое законодательное ограничение коррупционных действий принадлежит **Ивану III**. Его внук **Иван Грозный** в 1561 году ввел Судную грамоту, которая устанавливала санкции в виде смертной казни за получение взятки судебными чиновниками местного земского управления. Она гласила: *«А учнут излюбленные судьи судити не прямо, по посулам, а доведут на них то, и излюбленных судей в том казнити смертного казнью, а животы их велети имати да отдавати тем людям, кто на них донесет...»*

Историко-правовые исследования неопровержимо доказывают, что коррупция существовала в обществе всегда, как только возник управленческий аппарат. Шарль Монтескье писал: *«... известно уже по опыту веков, что всякий человек, обладающий властью, склонен злоупотреблять ею, и он идет в этом направлении, пока не достигнет положенного ему предела»*.

Насколько прочно сидит «червь совести» в каждом из нас?

Сегодня мир сталкивается с целым рядом серьезных вызовов, которые угрожают благосостоянию и жизни людей на всей планете. Большинство из них, так или иначе связаны с проблемой коррупции. Неспроста 23 октября 2003 года была принята Конвенция Организации Объединенных Наций против коррупции. Также было принято постановление, которым для углубления понимания проблемы коррупции и роли Конвенции в предупреждении коррупции и борьбе с ней 9 декабря объявлялось Международным днем борьбы с коррупцией. В связи с этим, уважаемые читатели, и публикуем предлагаемый вашему вниманию обзорный материал.

...В одном большом северогерманском городе некий предприниматель среднего достатка в конце года страшно удивился, когда увидел, что в декабре, несмотря на спокойный ход производства, его телефонные расходы в сравнении с предыдущим месяцем более чем удвоились. В начале нового года он провел совещание, которое открыл словами:

– Прежде, чем мы начнем говорить о заказах на первый квартал, я хотел бы вас спросить: все ли вы оплатили в бухгалтерии счета за декабрьские телефонные разговоры?..

Шесть служащих, видно, испытали чувство раскаяния, так как позднее, правда, анонимно, оставили в бухгалтерии конверты, в которые были вложены деньги на суммы от 50 до 450 марок (последний – за длинный разговор с тестем, проживающим в Австралии).

– Я очень рад, – заявил в конце года этот предприниматель в своем обращении к сотрудникам, – что в вас прочно сидит «червь совести». Я увеличил Рождественские премиальные в этом году для каждого сотрудника на 20 процентов...

Как тут нам всем, кто честен, кто безмерно желает добра и процветания Отечеству, не позавидовать, чтобы этот «червь совести» торжествовала на всем пространстве нашей российской действительности. Но, увы... Видимо, это несбыточная мечта. Мздоимство и казнокрадство, как и во всем мире, в России процветали исстари.

Рассказывают, что российский царь **Александр I** в начале XIX века как-то в разговоре с друзьями сказал:

– В России такое воровство, что я боюсь идти к дантисту: сяду в кресло, и украдут челюсть...

Это, заметьте, сказал царь!.. Уж он-то не клеветал на собственную империю. Исторически сложившееся явление коррупции наполнило русский язык крылатыми фразами на тему взяточничества: «не подмажешь – не поедешь», «барашка в бумажке», «мзда» и другие. Отдельно стоит сказать о фразеологизме «Остаться с носом», который не подразумевает часть лица. «Проносом» ибо же просто «носом» называлась взятка, пронесенная в госучреждение под полой. Когда чиновник по какой-то причине отказывался от подношения, приходилось отправляться с «носом» обратно.

«Дубовые, грубо обтесанные стулья напоминают...»

Времена сменяют друг друга, соответственно меняется жизнеобустройство, но, видимо, не суждено нам избавиться от коррупционной напасти. К такому удручающему суждению поневоле приходишь, наблюдая то, насколько поражающе воображение возросли ныне ее масштабы. Тому свидетельство – многочисленные материалы, постоянно озвучиваемые в средствах массовой информации. Судя по ним, коррупция приобретает характер угрозы национальной безопасности, конституционным принципам социальной справедливости и равенства граждан, нормальному функционированию государства, эффективному развитию экономики, а самое ужасное – развращаются моральные и нравственные устои общества. Приведем несколько примеров – по некоторым из этих пунктов.

Национальная безопасность. По свидетельству главы Следственного комитета России **Александра Бастрыкина**, в 2022 году было возбуждено 60 уголовных дел на занятых в оборонно-промышленном комплексе должностных лиц. Их обвинили в коррупции. Еще 27 человек нарушили закон при выполнении гособоронзаказа. В течение восьми месяцев на рассмотрение в суд были направлены 8,7 тысячи дел о преступлениях данной категории, что на десять процентов больше, чем годом ранее (8011). В 250 случаях коррупция была выявлена на этапе заключения контрактов и проведения госзакупок.

Финансовая составляющая этих коррупционных преступлений, действительно, невообразимо огромна. Так, руководители компании «спецстроймонтаж» мошенническим путем похитили у Минобороны 1,19 млрд рублей при строительстве военных объектов. Топ-менеджеры компании занимались хищениями с 2012 по 2015 год при реализации контрактов на возведение полигона Южного военного округа в Ашулуке, объектов военной комендатуры, военной автомобильной инспекции и гарнизонной гауптвахты в Краснодаре. Они также незаконно получили кредит в местном банке 150 млн рублей, убедив сотрудников кредитной организации в платежеспособности своей компании.

В Ростовской области военный следственный отдел Следственного комитета возбудил уголовное дело по факту мошенничества со стороны руководителей предприятия АО «Звезда-Стрела». По данным следствия, руководитель этого предприятия совместно с главой военного представительства Минобороны при заключении государственного контракта внесли недостоверные сведения в расчетные документы, чтобы похитить 15 млн рублей.

Иные коррупционные деяния сродни мародерству. Может, и звучит это утверждение слишком хлестко, но как можно иначе расценивать то, о чем говорится в следующем сообщении.

Завершено расследование уголовного дела бывшего замдиректора крупнейшего подрядчика Минобороны по строительству военных и гражданских объектов ФГУП ГВСУ №4 Ларисы Леонтьевой, обвиняемой в хищении почти 400 млн рублей под видом закупки аппаратов ИВЛ. По версии следствия, в начале пандемии она продала военному ведомству партию устройств, завысив цену по меньшей мере в 10 раз. Учитывая, что рыночная стоимость одного аппарата составляет около 115 тыс. рублей, каждый из них обошелся заказчику на миллион дороже.

Понятно, по этому факту соответствующие выводы сделают органы правосудия. Но тем не менее не может не возникнуть вопрос: неужели в том ведомстве, которое заключало те контракты, настолько неграмотные специалисты, что не смогли разобраться в том, насколько заявленная стоимость заказа соответствует действительности? А может, дело не только в Леонтьевой?

Коррупция, повторяем, оказывает негативное воздействие на все аспекты жизни общества. В частности, и на доверие к власти из-за того, что зачастую именно ее представители бывают уличены в коррупционных злодеяниях. В качестве примера приведем хотя бы такой факт. Глава МВД России Владимир Колокольцев в своем выступлении в Госдуме, сообщил, что бывший заместитель министра энергетики России уличен в получении взятки в размере 227 млн рублей.

По его словам, средства передавались через посредников с использованием счетов в зарубежных банках и «предназначались для оказания содействия при заключении государственных контрактов». Имя фигуранта министр не назвал, но, как уточнили источники в полицейском ведомстве, речь шла об Анатолии Тихонове, который вот уже больше двух лет находится в СИЗО. Следствие считает его причастным к хищению более 600 млн рублей, выделенных Российскому энергетическому агентству на создание информационной системы. Узнав о возбуждении дела, экс-чиновник пытался сбежать, но был задержан вместе с другими фигурантами.

День работников органов безопасности (ФСБ, ФСО, СВР и других спецслужб, рожденных на базе ряда управлений КГБ СССР) отмечается 20 декабря.

К разговору о коррупционных злодеяниях иных представителей власти, на наш взгляд, уместно было бы вспомнить некоторые исторические сравнения.

В одной из комнат у великолепного дворца генерал-фельдмаршала **Петра Александровича Румянцева-Задунайского**, вельможи двора Екатерины II, стояли и дубовые, грубо обтесанные стулья.

Эта странность казалась для всех непонятною. У него часто спрашивали о причине удивительной смеси дворцового великолепия с простотою. Знаменитый полководец на это отвечал:

– Если пышные комнаты заставляют меня забыться и подумать, что я возвышаюсь над окружающим меня, то эти дубовые стулья напоминают, что я такой же человек, как и они.

Вот и нынешним властвующим такое бы разумение тогда, возможно, народу жилось бы куда лучше. А то сегодня уровень их жизни значительно не дотягивает до элементарного благополучия – каждый пятый живет в бедности. Уже и Росстат вынужден признать, что в 2022 году у 28,9 млн, или 20%, россиян расходы на продукты, прочие товары и услуги были меньше средней за год границы бедности. Российские потребители все туже затягивают пояса на фоне падения реальных располагаемых доходов, которое в третьем квартале ускорилось вчетверо. Расходы граждан на покупку питания сокращаются седьмой месяц подряд, причем темпы этого спада становятся все больше: 1,7% в апреле и 4,3% – в октябре. Каждый третий начал экономить на еде, показал опрос.

Задействовать новые инструменты для борьбы с коррупционными явлениями...

Коррупционные явления, к сожалению, имеют место и в нашей республике. По этому поводу руководитель контрольно-следственного отдела по расследованию особо важных дел Следственного управления следственного комитета по РСО-А подполковник юстиции в одном из своих недавних интервью так сказал:

– В текущем году следственным управлением по материалам коррупционной направленности возбуждены 149 уголовных дел, в суд направлены 40, привлечены к ответственности 30 должностных лиц. Основную массу преступлений, которые мы расследуем, выявляют оперативные подразделения регионального УФСБ и МВД.

Как он отметил, коррупционные преступления – это не только взятки, но и имущественные преступления: присвоение, растрата, мошенничество, совершаемые должностными лицами. Физические лица в случае дачи взятки также попадают в число преступников, совершающих преступления коррупционной направленности.

Свидетельством тому, что в нашей республике работа по противодействию коррупции ведется целенаправленно, стало и проведение недавно в Северной Осетии научно-практической конференции «Профилактика коррупции и использование современных информационных технологий. Мероприятие было организовано Управлением Главы РСО-А по вопросам противодействия коррупции. В режиме видео-конференц-связи в работе мероприятия участвовали референт Управления Президента Российской Федерации по вопросам противодействия коррупции **Виталий Белинский**, главный советник Департамента аналитического и организационно-методического обеспечения Управления Президента Российской Федерации по вопросам противодействия коррупции **Андрей Цветков**.

Участниками конференции стали заместитель начальника отдела политики в сфере противодействия коррупции Министерства труда и социальной защиты Российской Федерации **Алина Боченина**, помощник полномочного представителя Президента Российской Федерации в СКФО **Наталья Стогова**, главный федеральный инспектор по РСО–А **Сергей Гончаров**, представители уполномоченных ведомств из регионов СКФО, а также Краснодарского края и Тульской области.

Среди обсуждавшихся тем – цифровые платформы и возможность их использования в сфере противодействия коррупции; меры противодействия коррупции при закупках товаров, работ, услуг для государственных и муниципальных нужд; подключение и использование государственной информационной системы в области противодействия коррупции «Посейдон» и др.

От имени Главы Северной Осетии **Сергея Меняйло** к участникам мероприятия с приветственным адресом обратился руководитель администрации Главы и Правительства РСО-А **Ибрагим Гобеев**. В своем выступлении он отметил:

– Мы живем в век цифровизации, в эпоху стремительного технологического развития и ежедневного совершенствования новейших систем в самых разных сферах жизни. Профилактика коррупционных проявлений – одна из тех областей, которые с внедрением информационных технологий становятся еще более прозрачными, позволяющими максимально точно выстроить работу с поступающими данными и свести к минимуму возможность влияния человеческого фактора на процесс и результаты.

Уверен, конференция позволит специалистам профильных подразделений не только обменяться знаниями об использовании новейших цифровых ресурсов в области профилактики коррупции, но и выработать практические рекомендации для дальнейшего изучения и развития этой важной темы, приобрести новые инструменты для борьбы с негативными явлениями коррупциогенного характера.

В своем выступлении Ибрагим Гобеев отметил актуальность темы, напомнив, что целый раздел Национального плана противодействия коррупции на 2021-2024 годы посвящен этому направлению.

В апреле текущего года был принят Указ Президента Российской Федерации «О государственной информационной системе в области противодействия коррупции «Посейдон». По словам Ибрагима Гобеева, система позволит значительно повысить эффективность работы по противодействию коррупции.

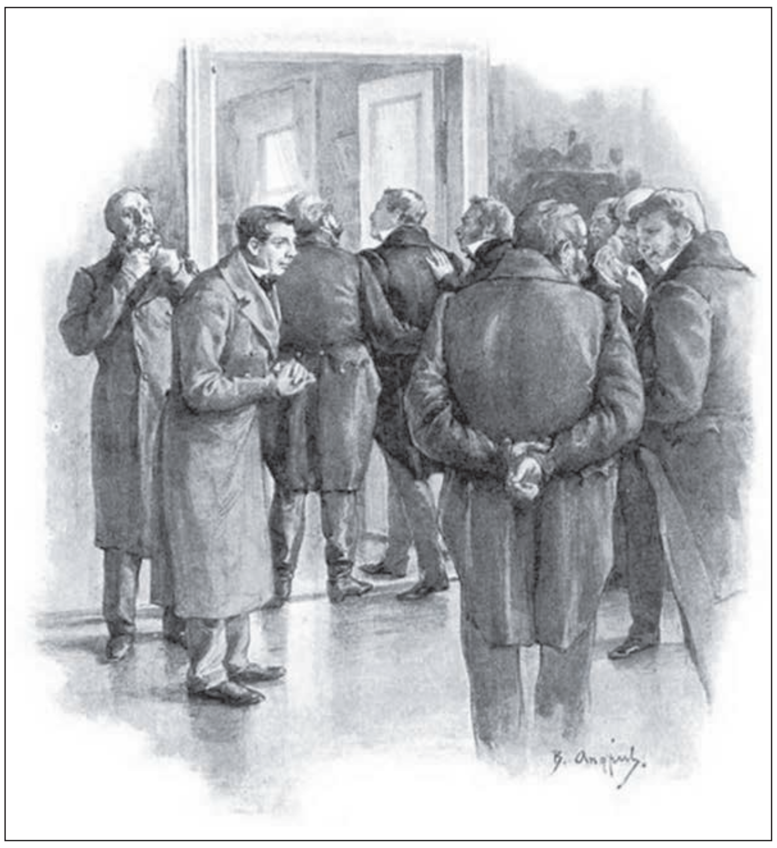

«Воруйте и дальше... Но будете непременно наказуемы...»

В продолжение нашего сегодняшнего разговора, конечно же, следует особо сказать о том, как же все-таки бороться с этой одной из самых болезненных проблем нашего общества и каким образом возможно ее искоренить.

Как известно из отечественной истории, наиболее ярым борцом против коррупции был царь **Петр I**. Правда, до него с ней до Петра I с коррупцией пытались бороться еще и великие князья. Однако системными эти действия никогда не были, а некоторые виды взятки даже были законными. Например, «почести» (авансовая «благодарность» чиновнику), и «поминки» (итоговое вознаграждение). И только посулы (преступления за взятку) карались физически.

Казалось бы, Петру I под силу было осуществить любые задуманные планы. Он построил флот, прорубил окно в Европу, победил всемогущих шведов, поднял российскую промышленность и сделал много великих дел. И лишь коррупция осталась той болезнью, одолеть которую не удалось даже ему.

Рассказывают, будто однажды Петр I заседал в Сенате и слушал дела разного рода хищениях и воровстве, случившихся за последний месяц. Дел было настолько много, что император пришел в неописуемый гнев и поклялся немедленно пресечь в государстве всякое воровство. Обращаясь к присутствующему генерал-прокурору **Павлу Ивановичу Ягужинскому**, Петр сказал:

– Сейчас же пиши от моего имени указ о том, что, если кто-нибудь украдет на сумму, за которую можно купить веревку, тот без всякого следствия и суда будет повешен!

Генерал-прокурор выслушал строгое повеление и взялся было уже за перо, но, помешкав, заметил монарху:

– Подумайте, ваше величество, каковы будут последствия вашего указа...

– Пиши, – перебил государь, – что я тебе приказал.

Ягужинский писать, однако, не торопился и с улыбкой сказал монарху:

– Всемилостивейший государь! Неужели ты хочешь остаться императором один, без служителей и подданных? Все мы воруем, с той только разницей, что одни больше, другие меньше, в зависимости от своей должности и возможностей...

Петр I засмеялся и махнул рукой.

– Ладно, – сказал он, – воруйте и дальше...

Но, кстати, это «дозволение» Петра I отнюдь не значало, что он терпел казнокрадство и мздоимство. Вот еще одна история.

Однажды Петру I донесли, что в Москве живет очень ловкий стряпчий, прекрасно знающий все законы и даже дающий советы судьям в особо трудных случаях. Петр с ним познакомился, и тот так ему понравился, что царь назначил его судьей в Новгород. Вскоре дошло до царя, что его ставленник берет взятки.

Строгая проверка подтвердила виновность судьи и после этого Петр призвал его к себе.

– Что за причина, что ты стал взяточником? – спросил он судью.

– Мне не хватало твоего жалованья, государь, – ответил судья. – И, чтобы не залезать в долги, стал брать взятки.

– Так сколько же тебе нужно, чтоб ты оставался неподкупным судьей? – спросил Петр.

– По крайней мере, вдвое против того, сколько получаю я теперь!

– Хорошо, – сказал царь. – Ты будешь получать втрое против нынешнего, но если узнаю, что ты принялся за старое, то я велю тебя повесить.

Судья вернулся в Новгород и несколько лет не брал ни копейки, а потом по-прежнему стал брать подношения. Тогда Петр призвал виновного к себе и сказал:

– Если ты не сдержал данного мне слова, то я свое сдержу!

И приказал судью повесить.

Все должно быть подчинено власти закона...

Страшно подумать, дорогой читатель, какие ужасы творились бы сегодня в нашей юриспруденции, если бы Петр I не помер двести пятьдесят лет назад.

Конечно, у нас в стране существует мораторий на смертную казнь, и речи быть не может о его применении, в частности, в отношении уличенных в коррупционных преступлениях. Но следует отметить, сегодня законом за коррупционные преступления все же предусмотрены определенные виды наказания – и арестом, и рублем.

Особый вопрос – о конфискации имущества уличенных в коррупции. Такая мера предусмотрена ст. 104.1 УК РФ и заключается в принудительно безвозмездном изъятии и обращении в собственность государства на основании обвинительного приговора денег, ценностей и иного имущества, полученных в результате совершения, в том числе и коррупционных, преступлений.

А недавно в средствах массовой информации прошла информация о том, что Совет Федерации одобрил закон, позволяющий государству через суд взыскивать деньги на счетах чиновников, если сумма превышает их официальный доход за три года, а законность получения средств не подтверждена.

В завершение вновь вспомнив изречение Павла Верещагина, скажем так: «Дабы нам не было обидно за державу, все мы, кто из нас на какой бы должности не состоял, за державу должны своей добропорядочностью радеть!..»

Материал подготовил
Эльбрус САКИЕВ

21 декабря исполняется 143 года со дня рождения И.В. Сталина – выдающегося советского государственного и партийного деятеля, талантливого руководителя Советского государства.

КОЦОЙТИ Арсен (1872-1944), финсæг, публицист: «Театр æхуæдæг дæр ахид балаган исуй... Театр гъазæндонæ ку исуа, уæд ин адæми цæсти аргъ нæбал уодзæнæй, æма уомæн ба, гæнæн æма амал уогæй, хе багъæуай кæнун гъæуй...» Аци фæдзæхст уæлдай ахсгиаг æй абони...

САЛАМТИ Къола

КЪОЛА... Æ КАРНÆ – АЛÆМÆТИ ТАУРÆХЪ!..

Ирон театри коллектив номдзуд æй айдагъ æ исфæлдистадон гъомусадæй нæ, фал ма æ хуæрзæгъдаудзийнадæй. Фæлтæрæй-фæлтæрмæ си цитгин æнцæ нæ фидтæлтиккон æгъдæуттæ, кæрæдзей нимайундзийнадæ æма кæрæдзебæл æновуддзийнадæ. Е еума хатт рабæрæг æй Саламти Къолай номерæн изæри дæр. Хуæрзæрæги æ уæлзæнхон цардæй рахецæн æй Уæрæсей Федераций æскъуæлхт артист Хугати Сурен æма еци мадзали райдайæни ин æ рохс ном æримистонцæ. Уомæй раст бакодтонцæ – куд хестæр æма кæстæр, уотæ Къола æма Суренæн адтæй федар зæрдтагон рахастдзийнæдтæ, исфæлдистадон æмгустади бастдзийнæдтæ.

* * *

Номерæн мадзали архайдта æма радзубанди кодта нæ республики Сæргълæууæг **Сергей Меняйло**. Куд баханхæ кодта, уотемæй, Саламти Къолай хуарз ка зудта, етæ 'й имисунцæ куд искурдиадæгин артист, хуæдхуз драматург, фæсевæди цæстуарзон зундамонæг æма гъомбæлгæнæг. Нæ дзиллæн цитгин адтæй, æ уодиконди æрдзæй кадæ æма радæ, фидтæлтиккон ездондзийнадæ æма хуæрзæгъдау кæмæн адтæй, уæхæн хестæр. Некæд си неке фегъуста æсхуст, гурумухъ дзубанди, мæстæйдзаг гъудитæ. Алкæддæр адтæй лæмбунæг, уæлдай дзурд кæнун нæ уарзта, уæдта 'й æ рази кæнун дæр нæ уагъта. Е ба 'й æцæг нæртон хестæри менеуæг æма уодигъæди ахсгиагдæр æууæл.

Саламти Къола æ тугъдон æскъуæлхтдзийнæдти æма æ аййевадон æнтæстдзийнæдти туххæй хуарзæнхæгонд æрцудæй берæ бæрзонд хуæрзеугутæй, зæгъæн, исаккаг ин кодтонцæ Фæллойни Сурх Турусай æма Тугъдон Сурх Турусай, Сурх Стъалуй, Фидибæсти тугъди (дуккаг æма фиццаг къæпхæни) ордентæ, «Фашистон Германибæл фæууæлахез»-и, «Фæллойни æвзугъддзийнади», «Иристони намус»-и æма æндæр майдантæ. 1967 анзи ин исаккаг кодтонцæ УСФСР-йи адæмон артисти, 1984 анзи ба Советон Цæдеси адæмон артисти кадгин нæмттæ.

Сергей МЕНЯЙЛО:

– Ирон театралон аййевади Къолай армдзæф фейййевдзигæнæн некæци артисти искурдиади хæццæ ес. Кæдзосзæрдæй е æнхæст кодта, царди æма ибæл аййевади ци ихæстæ æвæрд адтæй, уони. Куд артист, уотæ æ искурдиадæ ирæзтæй Ирон театри бундорæвæргути цæстуарзон рахасти фæрци. Устур Фидибæстон тугъд ку райдæдта, уæд Къола тугъди цæхæрмæ рандæй, берæ зинтæ си фæуууидта. Фал уæддæр сæ уæзæй нæ фæккиудтæй. Иристонмæ ку иссудæй, уæд æ царди фæстаг бонти уæнгæ нæ адæмæн æ искурдиадæй адтæй зæрдиаг лæггадæгæнæг. Æ ном æй таурæхъти аккаг. Стъалуй хузæн æртивта нæ бæсти театралон аййевади. Сценæбæл æма киной ци сорæттæ исаразта, етæ 'нцæ нæ удварни гъæздугдзийнадæ, национ культури хæзнатæ. Саламти Къолай хузæн искурдиадæгин артист æма ездон хестæри нæ театри абони фæлтæр ке имисунцæ, æгъдау ин ке дæттунцæ, е æй устур хуарздзийнадæ.

Еугур еци хабæрттæ æргъуди кодтонцæ, номерæн изæри ка радзубанди кодта, етæ. Нæ республики аййевæдти æскъуæлхт архайæг **Бекъойти Розæ** æ радзубандий уотæ загъта:

– Къола адтæй, Ирон театри бундорæвæргутæ Таутиати Солæман, Тотрати Бесæ, Икъати Серафин, Магкæти Арсен, Цæликкати Мæирбег, Борухъуати Бимболат, Хъариати Тамарæ æма нæ иннæ номдзуд артисттæй сæ искурдиади цæхæри ка бахсистæй, еци ездон æма зæрдхæлар зæрингурдтæй еу. Æ хæццæ спектакль «Зæнхон Хуцæуттæ»-йи косун адтæй устур кадæ. Æ алливарс ци артисттæ адтæй, уонæбæл зæрдхæларæй ауодудта, куд хестæр, уотæ сæ исфæлдистади æма царди медæгæ, ирон æгъдауи адтæй агоргæ æма æнæйергæ дæнцæ. Къола æ агъаз æма цæстуарзон амундтитæй мæнæн, куд режиссерæн уотæ, уæдта нæ артисттæн адтæй нифсдæттæг. Æ дзубандий алли дзурди, æ ракъахдзæфи дæр ездондзийнадæ æма фидтæлти удварни рæсугъддзийнадæ зиндтæй. Ездон æма рæстуодæй æ царди фæстаг исуолæфти уæнгæ æ карнæ æнгом баст адтæй Ирон театр æма киноаййевади хæццæ. Æз ирисхъæй арфиаг дæн, ме 'сфæлдистадон надбæл Къолай хузæн хестæрбæл ке исæмбалдтæн, уомæй. Æхцæуæн мин æй, нæ театри абони фæлтæр ин уæхæн аййев æма зæрдæмæдзæугæ изæрæй æ ном ке ерунцæ, æ исфæлдистадæбæл, æ тугъдон нæдтæбæл ке дзубанди кæнæн, е.

Имисæн изæри Республикæ Цæгат Иристони адæмон артисткæ Дзгойти Аллæ лæмбунæг радзурдта Саламти Къолай хæццæ Хугати Георги пьесæмæ гæсгæ спектакль «Мæ уоси мадæ»-бæл исфæлдистадон æмгустади туххæй.

Национ культури Саламти Къолай исфæлдистадон армдзæф цæйбæрцæ ахедгæ 'й, айдагъ Ирон нæ, фал ма Уруссаг театри дæр, режиссерти æма актерти исфæлдистадон архайдбæл æма меддуйнебæл æ алæмæти искурдиадæ куд фæззиндтæй, уой туххæй радзурдта Евгений Вахтангови номбæл Уруссаг академион театри директор æма аййевадон разамонæг, Уæрæсей Федераций адæмон артист **Владимир Уваров**.

Сцени зæрингурд, национ киноаййевади дæр ирд æма ахедгæ фæд ке ниууагъта, æ ауодæг зæрдиуагæ æма искурдиади цæхæрæй дзиллæн цæйбæрцæбæл уодæнцойнæдзийнадæ хаста, уой фæдбæл адтæнцæ Цæгат Иристони аййевæдти æскъуæлхт архайæг, актер, газет «Рæстдзинад»-и сæрмагонд уацхæссæг **Баскати Урузмæг** æма Цæгат Иристони адæмон артист, режиссер **Цæриати Валерийи** имисуйнæгтæй.

Хуарз хестæр æ царди алли бонæй дæр кæстæрти зæрдитæмæ зунд æма удварни хуарзæнхитæ хæссæг ку фæууй, уæд уомæй дзиллæ арфиаг куд нæ уонцæ!.. Аци гъудий рæстдзийнадæ Саламти Къола æ сценикон архайдæй бæлвурдæй ке æвдиста, уобæл адтæй сæ дзубанди Уæрæсей æскъуæлхт æма нæ республики адæмон артисттæ **Губиати Хъазбег**, театри сæйраг режиссер **Сæбанти Тамерланæн** æма **Рæмонти Ритæн**.

Уæрæсей финсгути Цæдеси иуонг, поэт æма тæлмацгæнæг **Басити Зæлинæ** сæрмагондæй номерæн изæрмæ ниффинста æмдзæвгæ «Нæхе Къола». Æма 'й номерæн изæри аййев бакастæй нæ республики адæмон артист **Къумæллæгати Владимир**.

Номдзуд актерæн æма бæгъатæр тугъдонæн æ номерæн изæр сæ аййевадæй исрæсугъд кодтонцæ адæмон кафти ансамблтæ «Горец» æма «Маленький джигит», Паддзахадон филармоний зартæгæнгути къуари иуонгтæ.

Зундгонд артисти царди æма исфæлдистадон над ци артдзæсти райдæдта, е адтæй Æрæдон. Æма Саламти Къолай номерæн изæри еци дессаги федауцæ мадзал исаразгутæн æма иуазгутæн Къолай райгурæн уæзæги цæргути номæй райарфæ кодта Æрæдони районы бунæттон хеунаффæйади администраций разамонæги хуæдæййевæг **Хъесати Сталбег** æма районы Нихæси сæрдар **Урумти Хъасболат**.

Номерæн изæр исаразгутæн æма иуазгутæн хъæбæр бозæй райарфæ кодта Саламти Къолай кизгæ Наталья дæр.

ГАСАНТИ Валерæ

Дигорæ

Республикон дзиллон æхсæнадон-политикон газет «Дигорæ».
Сæйраг редактор: САКЪИТИ Бариси фурт Эльбрус.

Газет исаразæг æма уадзæг:
РЦИ-Алани мухури æма дзиллон коммуникацити гъуддæгути фæдбæл Комитет. 362003, РЦИ-Алани, г. Дзæуæгигъæу, Димитрови гъæунгæ, 2.

Редакций адрес: 362015 РЦИ-Алани, г. Дзæуæгигъæу, Къостай номбæл проспект, 11, 6-аг уæладзуг.
Тел.: 25-22-56 (факс), 55-08-16; 25-93-00.
E-mail: gazeta-digora@inbox.ru.
Нæ газети сайт: http://gazeta-digora.ru.

Газет регистрацигонд æй бастдзийнади, хабархæссæг технологитæ æма дзиллон коммуникацити сфери Федералон служби Управлений РЦИ-Аланий. Рег. номер ПИ №ТУ15-00141, 2017 анзи 14 апърели. Газет мухургонд æрцудæй АБÆ «Рауагъдадæ «Хонсайраг регион»-и. 357600, г. Ессентуки, гъæунгæ Никольская, 5а.

Газет цæуй къуæре еу хатт – геуæргибони.
Рафинсуни индекс: **73946**.
Тираж **500**. Заказ **№ 2534**.
Мухурмæ гъæуама финст æрцæуа – 17.00; 16.12.2022.
Мухурмæ финст æрцудæй – 17.00; 16.12.2022.

Нæ газетæй ист æрмæгæй пайда кæнун æнгъезуй, нæ редакций аразийæй. Уæдта гъæуама бæрæггонд уа, нæ газетæй ист ке æй, е.
Финстæгутæ, къохфинститæ, хузтæн рецензи нæ дæттæн, уæдта сæ автортæмæ дæр фæстæмæ не 'рветæн.
Газети ци æрмæгутæ рацæуа, уонæбæл бæрнондзийнадæ хæссунцæ сæ автортæ.